

Cyberkapsle!

Wniosek

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Ustawa

**urządzająca szkoły ludowe i określająca stosunki nauczycieli pod
względem ekonomicznym i służbowym.**

Projekt.

**Ustawa urządzająca szkoły ludowe i określająca stosunki nauczycieli pod
względem ekonomicznym i służbowym.**

T y t u ł I.

O zakładaniu, kategoriach i podziale szkół
ludowych.

Art. 1.

W każdym miejscu, gdzie przeciętne z lat pięciu obliczenie wykaże 40 przynajmniej dzieci w wieku szkolnym będących, należy założyć publiczną szkołę ludową, jeżeli w półmilionowym promieniu nie ma takiej szkoły.

Art. 2.

Szkoły ludowe, zakładane i urządzane według niniejszej ustawy, są etatowymi, i dzielą się na niższe czyli elementarne i wyższe czyli wydziałowe. Kategorię pierwszych oznacza liczba nauczycieli, umieszczonych stale przy każdej, a kategorię drugich ilość klas czyli kursów.

Wydziałowe są przytem albo samoistne albo połączone ze szkołą elementarną.

Art. 3.

W razie potrzeby miejscowej można ze szkołą ludową połączyć zakład wychowawczy dla dzieci, nie będących jeszcze w wieku szkolnym, a nie mniej kursa przygotowujące młodzież do zawodów praktycznych jak rolnictwo, rękodzielnictwo, i t. p.

Art. 4.

Przyjmuje się jako normę, że nad 80 dzieci nie może przypadać na jednego nauczyciela. Wolno jednakże każdej gminie pomnożyć przy swej szkole liczbę nauczycieli nad tę normę, byle się zobowiązała, że wszelkie nakłady na szkołę sama będzie ponosiła.

Art. 5.

Każda rada szkolna okręgowa winna się postarać, aby jej okręg miał przynajmniej:

- a) jedną zupełną szkołę wydziałową o 8 klasach;
- b) tyle szkół elementarnych o 4 najmniej nauczycielach, ile do okręgu szkolnego wcielono powiatów politycznych a w końcu
- c) podwójną od poprzedniej liczby szkół o 3 a poczwórną o 2 nauczycielach.

Szkoły te należy zakładać ile możliwości w większych i ludniejszych miastach i miasteczkach z uwzględnieniem jednakże potrzeb miejscowych.

Art. 6.

Oprócz szkół ludowych etatowych można zakładać i filialne, które się porucza nauczycielom i pomocnikom szkoły sąsiedniej, nauczycielom nie-etatowym albo też nauczycielom wędrującym.

Na zakładanie takich szkół pozwala się w 2 tylko wypadkach, a mianowicie:

- a) jeżeli najbliższa szkoła ludowa nie jest wprowadzie nad pół mili odległa, lecz miejscowe przeszkody utrudniają do niej przystęp czy to stale czy też przez dłuższy przeciąg czasu, środki zaś majątkowe mieszkańców nie wystarczają na założenie osobnej szkoły etatowej, i
- b) jeżeli wprowadzie odległość od najbliższej szkoły przenosi pół mili, a tem samem w myśl art. I. należałoby osobną otworzyć szkołę, lecz ani liczba dzieci nie jest stosunkowo wielką, ani środki gminy potemu, fundusze

zaś publiczne użyte na szkoły w gminach ludniejszych i więcej ofiarujących, nie wystarczają na razie do utrzymywania tam szkoły osobnej.

Art. 7.

Szkoła filialna jest zawsze w związku z jedną z najbliższych szkół etatowych i pod nadzorem dyrygującego tejeż nauczyciela. Do tego związku może należeć kilka szkół filialnych, zwłaszcza jeżeli ten sam nauczyciel wędrujący w nich udziela nauki.

Art. 8.

Gdzie środki są potemu a szczególnie w gminach ludniejszych, należy dzieci podzielić według płci i urządzić osobną szkołę żeńską dla dziewcząt. Podział taki jest koniecznym w szkołach gdzie jest więcej niż 6 nauczycieli.

Należy również rozdzielić szkołę na 2 osobne, jeżeli przez 5 po sobie następujących lat musiano z większej połowy klas tworzyć po 2 oddziały współrzędne.

Art. 9.

Zakładaniem i urządzeniem szkół ludowych kieruje naczelnie rada szkolna krajowa, która też wydaje podwładnym organom swoim szczegółowe w tej mierze instrukcje. Rady szkolne okręgowe zawiadują tem bezpośrednio w myśl otrzymanych instrukcyj a w razie potrzeby mogą swe czynności załatwiać przez komisye delegowane.

Rada szkolna krajowa przepisze w osobnej instrukcyi skład i postępowanie tych komisyi, władze zaś polityczne winne w razie wezwania udzielać pomocy w tych czynnościach.

Art. 10.

Rady szkolne okręgowe mają przedewszystkiem opisać dokładnie wszystkie szkoły ludowe swych okręgów, przeświadczyć się o ich stanie, sprawdzić ich uposażenie, uzdolnienie nauczycieli i liczbę dzieci tak będących w wieku szkolnym jako też uczęszczających do szkoły, zbadać środki majątkowe każdej gminy szkolnej, aby na tej podstawie oznaczyć, co taż gmina może łożyć na szkołę, a w końcu wskazać, gdzie i jakiej kategorii szkoły potrzeba zakładać, a gdzie gminy lub części gminy połączyć z sobą w taki sposób, aby każda gmina i osada do pewnej należała szkoły,

Wszystkie te szczegóły dotyczące tej samej szkoły lub kilku szkół w tej samej gminie należy spisać w osobnym akcie, na którym będzie mogła opierać się w swych orzeczeniach rada szkolna okręgowa lub krajowa. Na podstawie powyższych dochodzeń należy sporządzić dokładny spis wszystkich szkół ludowych każdego okręgu szkolnego.

Art. 11.

Rady szkolne i władze wykonawcze winne zawsze mieć na uwadze, że nie należy mnożyć szkół z uszczerbkiem lepszemu urządzeniu już istniejących, i że w tej samej kategorii takiej szkole przyznać trzeba pierwszeństwo, której utrzymanie najmniej obciąża fundusze publiczne. Konieczność jedynie uwzględnienia ważnych stosunków i okoliczności miejscowych może usprawiedliwić wyjątki z tego przepisu.

Art. 12.

Zwinięcie etatowej szkoły ludowej zależy wyłącznie od przyzwolenia rady szkolnej krajowej.

T y t u ł II.

O kosztach zakładania i utrzymywania szkół ludowych i o funduszach szkolnych.

Art. 13.

Na gminach ciąży obowiązek zakładania i utrzymywania publicznych szkół ludowych, a gdy ich zasoby nie wystarczają, spada ten obowiązek w części lub całości na okręg szkolny i na kraj cały.

Każda gmina winna utworzyć osobny fundusz szkolny miejscowy, aby sobie ułatwić utrzymanie swej szkoły.

Każdy również okręg będzie miał swój osobny fundusz szkolny okręgowy, a prócz tego ma być jeszcze i fundusz szkolny krajowy.

Art. 14.

Do miejscowego funduszu szkolnego należą grunta nadane szkole, zabudowania szkolne, kapitały, zapisy i datki prywatne, czyli słowem to wszystko, co stanowi jej majątek.

Do tego funduszu wpływają :

- a) wszystkie dochody z majątku szkolnego;
- b) dochód z opłat szkolnych;

- c) kary pieniężne, nakładane na rodziców za nieposyłanie dzieci do szkoły;
- d) spłaty za to, co miano dawać nauczycielowi w naturze;
- e) dodatki pieniężne od gmin i stron konkurencyjnych na utrzymanie nauczycieli i
- f) wszystko w ogóle, co albo gminy i ci, którzy utrzymują szkołę albo osoby prywatne ofiarują na utworzenie i pomnożenie miejscowego funduszu szkolnego.

Art. 15.

Rada szkolna okręgowa ustanawia opłaty szkolne na żądanie lub na podstawie wniosków gminy.

Opłata nie może być wyższą nad 3 centy tygodniowo w szkołach elementarnych o 1, 2, lub 3 nauczycielach, a nad 5 centów we wszystkich innych szkołach ludowych, z wyjątkiem 3 klas ostatnich szkół wydziałowych tak samoistnych, jak z elementarnymi połączonych, w których tygodniową opłatę można podnieść do 10 nawet centów.

Na wniosek rady szkolnej miejscowej pobiera zwierzchność gminna opłatę szkolną tygodniowo, miesięcznie lub półrocznie. Od tej opłaty uwalnia pojedynczych uczniów częściowo lub całkowicie, rada szkolna okręgowa na wniosek miejscowej, jeżeli ciż udowodnią swe ubóstwo.

Uwalniać od niej może i sama gmina, byle zastąpiła ubytek w dochodach z własnych funduszy gminnych. Rada zaś szkolna miejscowa może wtedy tylko uwalniać od tej opłaty, jeżeli ma osobne i na ten cel wyłącznie przeznaczono fundusze.

Art. 16.

Poborem opłatszkolnych i przelewaniem ich do miejscowego funduszu szkolnego zajmuje się zwierzchność gminna.

Zaległości w opłatach szkolnych ściągają się w taki sam sposób, jak inne należitości gminne. Oprócz powyższej opłaty nie wolno żądać innej pod jakimkolwiek pozorem.

Art. 17.

Rada szkolna miejscowa zarządza miejscowym funduszem szkolnym, przyjmuje wszystkie dochody, czuwa nad ich regularnem wpływaniem, wypłaca należitości, jeżeli jest do tego upoważnioną (art. 20) i układa coroczny preliminarz.

Kasowość i rachunki załatwia kasa gminna, gdy ją do tego wezwie rada szkolna okręgowa.

Nadzór i kontrolę nad miejscowymi funduszami szkolnymi mają rady szkolne okręgowe i krajowe. Ostatnia wyda potrzebne w tej mierze instrukcje i przepiše sposób, w jaki rady szkolne miejscowe winne niemi zarządzać.

Art. 18.

Czynności wymienione w artykule poprzednim alin. 1. lub niektóre z nich może rada szkolna okręgowa na czas odjąć radzie szkolnej miejscowej, i albo powierzyć je czy to innej radzie szkolnej miejscowej czy też organowi władzy publicznej, albo załatwić je bezpośrednio.

Art. 19.

Z dochodów miejscowego funduszu szkolnego należy przedewszystkiem opłacać nauczycieli. Można ich zaś użyć i na inne cele tak za przyzwoleniem rady szkolnej okręgowej, jak niemniej wówczas, gdy na to były przeznaczone, albo jest nadwyżka w dochodach.

Art. 20.

Dochody funduszu szkolnego miejscowego przeznaczone na płace nauczycielskie, należy w terminach przepisanych odesłać do kasy funduszu szkolnego okręgowego, albo do innej, którą wskaże rada szkolna okręgowa. Wyjątkowo może też rada upoważnić radę szkolną miejscową do wypłacania nauczycielowi należności wprost z miejscowego funduszu szkolnego, a wtedy nie odsyła się dochodów teoż do kas zamiejscowych.

Art. 21.

Wszelkie wydatki na stawianie lub najem, na utrzymywanie, wewnętrzne urządzenie, opalanie, oświetlanie i obsługę budynków szkolnych, dalej na stawianie i utrzymywanie albo najem pomieszkania dla nauczycieli, jeżeli im przysługuje prawo do tego, a w końcu na zakupno lub dostarczenie gruntu pod budynki i pola na szkołę owocową i pasiekę a niemniej miejsca na ćwiczenia gimnastyczne, ponoszą w całości dotyczące gminy, jeżeli inne korporacje, osoby prywatne lub skarb publiczny nie są do tego obowiązane na podstawie wyraźnych zapisów, albo gdy nie ma osobnych na to funduszw.

Dochody miejscowego funduszu szkolnego można obracać na te wydatki pod zastrzeżeniem jedynie zawartem w art. 19.

Zasiłki udzielane na nie gminom z funduszy szkolnych w wypadkach wyjątkowych należy uważać jako zaliczki, które po upływie pewnego czasu mają być zwrócone albo na raz albo ratami.

Rady szkolne okręgowe będą wpływać na gminy, aby starały się zebrać na takie wydatki osobne fundusze, z których utworzy się odrębny dział miejscowego funduszu szkolnego.

Art. 22.

Jak należy stawiać i urządzać i w jakie sprzęty zaopatrywać budynki szkolne przepisze osobno instrukcja rady szkolnej krajowej, która może zażądać w każdej potrzebie pomocy technicznych urzędów państwa, kraju i gmin dotyczących.

Art. 23.

Gdy zapisy prywatne, o których wspominają artykuły poprzednie, nie zawierają dokładnego określenia jakości i ilości datków (prestacyi), wówczas oznacza je rada szkolna okręgowa według dotychczasowego zwyczaju, a gdy i ten wątpliwy, rozstrzyga sąd. W razie sporu sądowego może rada szkolna okręgowa lub krajowa wezwać prokuraturę skarbu bo obrony majątku szkoły, lub gdyby się to w pewnych wypadkach zdało mniej stosownem, może zażądać od właściwego sądu, aby szkole przyznał prawo ubogich, uwalniające ją od opłacania taks i stęplów i aby jej wyznaczył obrońcę z urzędu, skoro gmina utrzymująca szkołę udowodni niemożność ponoszenia tych wydatków, co przecież nie uwalnia jej od późniejszego zwrotu tychże.

Art. 24.

Gminy, osady i obszary dworskie, należące do jednej szkoły, ponoszą wszelkie na nią wydatki według liczby swych mieszkańców z których znów każdy przyczynia się do nich w takim samym stosunku jak do innych opłat na cele gminne.

Art. 25.

Osobne szkoły wyznaniowe poczytuje się za prywatne, a dla tego nie może ich utrzymywanie uwalniać od obowiązków względem szkół publicznych, jakie niniejsza ustawa wkłada na wszystkich

mieszkańców kraju bez różnicy wyznań i obrzędów. Jeżeli zaś szkole takiej przyznano charakter publicznej, wówczas są członkowie gminy, należący do wyznania, dla którego przeznaczono tę szkołę, wolni od opłat na utrzymywanie innych szkół ludowych w tej samej gminie.

Szkolę wyznaniową zastępującą szkołę gminną, obowiązują wszystkie przepisy w tej ustawie zawarte.

Art. 26.

Wszelkie sprawy wymienione w art. 17. należą do zakresu rady szkolnej miejscowej, której atrybucye i obowiązki określa ustawa o nadzorach szkolnych.

Przeciw jej rozporządzeniom można wnosić zażalenia do rady szkolnej okręgowej, która nie tylko w tym wypadku, ale niemniej w razie zaniedbywania się w obowiązkach rady szkolnej miejscowej ma prawo zarządzić, co potrzeba, a wykonanie poruczyć albo delegowanej komisji na koszt winnych albo wezwać do tego starostwo.

Art. 27.

Nauczyciele szkół ludowych pobierają swe płace z funduszu szkolnego okręgowego, który ma przytem dostarczać środków na przybory szkolne biblioteki konferencye okręgowe nauczycieli i na wszystkie inne wydatki potrzebne dla wspólnego dobra szkół całego okręgu.

Do funduszu tego wpływają:

- a) dodatki pieniężne od gmiu i stron konkurencyjnych przeznaczone na płace nauczycieli,
- b) zapisy i datki prywatne,
- c) część z podatku szkolnego, który nałoży równocześnie osobna ustawa sejmowa,
- d) zasiłki z funduszu szkolnego krajowego, i
- e) dodatki do podatków uchwalone przez rady powiatowe na cele szkolne.

Art. 28.

Rada szkolna krajowa wyznaczy dla każdego okręgu szkolnego kasy które w zastępstwie kasy szkolnej okręgowej zajmą się pobieraniem dochodów i wypłatą należności im wyłącznie przekazanych.

Można do tego użyć tak kas rządowych, jak niemniej gminnych.

Stosunek wzajemny tych kas z jednej a kasy funduszu szkolnego okręgowego z drugiej strony

określi osobna instrukcja rady szkolnej krajowej.

Art. 29.

Spłatę relucyą wszystkiego, co nauczycielowi uiszczano w naturze, oznaczy rada szkolna okręgowa według cen przeciętnych z 3 lat ostatnich.

Art. 30.

Datków, zapisów i fundacyj prywatnych przeznaczonych na pewne tylko szkoły lub poczynionych pod wyraźnie zastrzeżeniami warunkami, nie wolno używać inaczej lub na inne cele i dla tego należy je wliczać do prestacyi w art. 27. pod lit. a) wymienionych, wyjąwszy gdyby dawca lub fundator rozporządził inaczej.

Art. 31.

Funduszem szkolnym okręgowym zarządza rada szkolna okręgowa pod nadzorem krajowej i według jej instrukcyi:

Kasowość załatwia kasa rządowa, będąca w miejscu jej siedziby,

Fundusz szkolny okręgowy ma wszelkie prerogatywy publicznego, a należności jego wypływające z ustawy można ściągać drogą exekucyi politycznej.

Art. 32.

Tak zwany fundusz szkół normalnych, rozdzielony dotąd na galicyjski i krakowski, tworzyć będzie od 1. stycznia roku następującego po wejściu w wykonanie niniejszej ustawy wspólny fundusz szkolny krajowy królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem księstwem Krakowskiem.

To połączenie nie ma jednakowoż uwłączać prawom i obowiązkom wypływającym ze specjalnych tytułów jednego lub drugiego funduszu.

Art 33.

Z dochodów funduszu szkolnego krajowego mają się załatwiać takie wydatki na szkoły ludowe, do których według niniejszej ustawy nie są obowiązane ani fundusze gminne, ani fundusze szkolne okręgowe. Do tych należą :

- a) dodatki do płacy przyznawane co lat 5 nauczycielom szkół ludowych ;
- b) zasiłki udzielane funduszowi emerytalnemu, z którego wypłacać się będą emerytury i zapomogi nauczycielom a oraz pensye ich wdowom i sierotom ;

- d) potrzeby szkół całego kraju ogólnej natury, i
- d) zasiłki udzielane funduszom szkolnym okręgowym.

Art. 34.

Fundusz emerytalny należy zasilać kwotą, wyrównyującą przynajmniej wydatkowi przeciętnemu, jaki w 3 latach ostatnich musiano ponosić na cele tego rodzaju.

Art. 35.

Rada szkolna krajowa wyznaczy corocznie z funduszu szkolnego krajowego sumę stosowną na potrzeby szkół ludowych ogólnej natury, jako to: na wzory książek, przyborów i okazów szkolnych, na nadzwyczajne nagrody i zapomogi, na koszta podróży dla nauczycieli, wysyłanych w celach naukowych za granicę, na wynagrodzanie wędrujących nauczycieli sadownictwa, pszczelnictwa, jedwabnictwa i t. d. na krajowe konferencje nauczycieli i t. p.

Art. 36.

Rada szkolna krajowa uwzględniwszy potrzeby pojedynczych okręgów szkolnych, ich własne fundusze, liczbę ich mieszkańców i szkół, udziela im stosownego zasiłku. Nadzwyczajne potrzeby niektórych gmin mogą być powodem do udzielenia jednemu okręgowi większego w stosunku zasiłku niż przyznano innym.

Celem uzyskania takiego zasiłku winna każda z rad szkolnych okręgowych ułożyć wcześniej preliminarz roczny swych dochodów i wydatków i przesłać go radzie szkolnej krajowej do zatwierdzenia,

Dokładniejsze w tej mierze szczegóły wskaże instrukcja rady szkolnej krajowej.

Art. 37.

Równocześnie z utworzeniem funduszków szkolnych okręgowych, ustaną wszelkie dotychczasowe zaliczki stale udzielane gminom, zakładom, korporacjom i osobom z rozporządzenia władz państwowych i krajowych lub na mocy ustawy o konkurencji szkolnej.

Art. 38.

Do funduszu szkolnego krajowego wpływają:

- a) dochody z majątku zakładowego,
- b) zasiłek ze skarbu państwa, i

- c) część podatku szkolnego zbywająca nad to, co wejdzie do funduszków szkolnych okręgowych i do funduszu emerytalnego.

Art. 39.

Wydział krajowy zarządza funduszem szkolnym krajowym, a rada szkolna krajowa rozporządza dochodami jego w granicach zakreślonych rocznym preliminarzem.

Art. 40.

Przeciw rozporządzeniom rad szkolnych okręgowych w sprawach przekazanych im niniejszą ustawą można się odwoływać do rady szkolnej krajowej.

T y t u ł III.

O uczęszczaniu do szkoły.

Art. 41.

Obowiązek uczęszczania do szkoły poczyna się z ubiegłym szóstym, a kończy z upłynionym 12tym rokiem życia.

Wszystkie dzieci będące w tym wieku winne uczęszczać do szkoły publicznej.

Wolne są od tego dzieci, które

- a) albo uczęszczają do szkół wyższych,
- b) albo dla ułomności czy to cielesnych, czy też umysłowych nie mogą korzystać z nauk udzielanych w szkole publicznej,
- c) albo w końcu pobierają stosowne nauki w domu lub jakim zakładzie prywatnym.

Jeżeli w tym względzie zachodzą jakie wątpliwości ma je sprawdzić rada szkolna miejscowa i postąpić według przepisów art. 44. i 45. niniejszej ustawy.

Dzieci, które skończyły rok piąty, można na żądanie rodziców przyjąć do szkoły publicznej.

Art. 42.

Obowiązek uczęszczania do szkoły ludowej ustaje z ukończonym 12 rokiem życia pod warunkiem jedynie, jeżeli uczeń wykaże się dostateczną biegłością w naukach przepisanych dla szkół ludowych. Wolno jednakże każdemu i po upłynionym 12. roku życia jeszcze uczęszczać do szkoły, chociaż dopełnił warunku powyższego. Po skończe-

niu zaś szkoły ludowej winien każdy 2 jeszcze lata uczęszczać na naukę niedzielną.

Art. 43.

Przed rozpoczęciem roku szkolnego, rozporządza rada szkolna miejscowa wykaz dzieci w wieku szkolnym będących i to bez względu na przynależność do gminy lub na różnicę wyznania albo obrządku, i zestawia w nim osobno te, które według artykułu 41 są uwolnione od uczęszczania do szkoły. Do wykazu należy wciągnąć i te dzieci, które skończyły wprawdzie rok 12ty lecz nie użyły świadectwa z nabytych nauk elementarnych.

Najdalej w 4 tygodnie po rozpoczęciu roku szkolnego, przedłoży nauczyciel odpis tego wykazu radzie szkolnej okręgowej, i będzie czuwał nad ścisłym przestrzeganiem przepisów dotyczących uczęszczania do szkoły.

Art. 44.

Rodzice, ich zastępcy i opiekunowie winni posyłać dzieci do publicznej szkoły ludowej, a gdyby nie dopełniali tego obowiązku, należy użyć przymusu i karać opornych grzywnami lub w razie ubóstwa aresztem, i tak:

- a) kto ukrywa dziecko przed spisem lub poda okoliczności nieprawdziwe, aby je uwolnić od uczęszczania do szkoły ulegnie grzywnom od 1 do 10 złr. albo karze aresztu od 1 do 3 dni,
- b) kto w przeciągu dni 14 po rozpoczęciu roku szkolnego niepostara się o przyjęcie dziecka swego do szkoły, zwłaszcza, gdy tegoż nieumieszczono w rubryce uwolnionych, tego wykaże nauczyciel radzie szkolnej miejscowej, która go upomni najprzód, a gdy to nieskutkowało, zasądzi go po upływie 3 dni na zapłacenie 1 do 10 złr. lub na areszt od 1 do 3 dni, w razie zaś dalszego oporu na grzywny aż do 50 złr. lub więzienie do dni 14. Ostatecznie należy postąpić podług przepisu §§. 176 i 177 ustawy cywilnej.
- c) kto w ciągu roku szkolnego dziecka bez słusznego powodu nie posyła do szkoły, tego należy upomnieć a za każdą następną przerwą nieusprawiedliwioną w uczęszczaniu dziecka jego do szkoły karać grzywnami od 50 ct. do 5 złr. albo aresztem od 1 lub 2 dni,

którą karę można podwoić, jeżeli przerwy wydarzają się częściej w tem samym półroczu szkolnem.

Wyjątek stanowi przesiedlenie się rodziców dziecka w ciągu roku szkolnego do innej gminy. W takim wypadku należy dzieci wciągnąć do spisu szkolnego gminy, w której się właśnie osiedlili ich rodzice i uwiadomić o tem radę szkolną gminy, w której zamieszkiwali przedtem.

Art. 45.

Nauczyciel winien co miesiąc przynajmniej wykazywać dzieci zaniedbujące szkołę radzie szkolnej miejscowej, która przekonawszy się o winie rodziców lub opiekunów, karze ich według artykułu 44. grzywnami lub aresztem.

Wykonanie kary na winnych należy do zwierzchności gminnej.

Co dwa miesiące przynajmniej zdaje rada szkolna miejscowa sprawę okręgowej z dołączeniem wykazu wyżej wspomnianego, a oraz wykazu kar wymierzonych i wykonanych.

Rada szkolna okręgowa bada te sprawozdania i zarządza w razie zaniebdywania obowiązków ze strony władz gminnych stosowne przeciw tymże kroki,

Przeciw postanowieniom rady szkolnej miejscowej można wnosić zażalenia do okręgowej.

T y t u ł IV.

O mianowaniu nauczycieli.

Art. 46.

Rada szkolna krajowa nadaje posady rzeczywistych nauczycieli i pomocników przy publicznych szkołach ludowych na podstawie prezenty udzielonej kandydatom ze strony gmin lub rad szkolnych miejscowych.

Prawo prezentowania nie może jednak uwłaczać zastrzeżeniom artykułem 54. prawu rady szkolnej krajowej przenoszenia nauczycieli z jednej posady na drugą, jeżeli to ze względu na dobro szkół uzna za potrzebne. Tymczasowe nadawanie posad nauczycielskich należy do rad szkolnych okręgowych.

Art. 47.

Jeżeli gmina własnym nakładem i bez współudziału gmin innych a oraz bez pomocy funduszu szkolnego okręgowego utrzymuje publiczną szkołę ludową, wówczas wykonuje prawo prezentowania nauczycieli sama wyłącznie. We wszystkich innych wypadkach przysługuje to prawo radzie szkolnej miejscowej.

Nauczycieli utrzymywanych z funduszu szkolnego krajowego mianuje bezpośrednio rada szkolna krajowa.

Osoby prywatne, korporacje i obszary dworskie przyczyniające się stałymi datkami rocznymi do utrzymywania szkoły, rozrządzają przy udzielaniu prezenty taką ilością głosów, jaka odpowiada stosunkowi wartości pieniężnej ich datków do sumy nakładów na szkołę. Każdy zaś z uczestników, który zalega od 2 lat z datkiem swoim lub w chęci uwolnienia się od niego wytoczył spór sądowy, traci prawo powyższe aż do uiszczenia zaległości lub rozstrzygnięcia sporu na korzyść szkoły.

Wszelkie inne prawa prezentowania, wynikające z jakichbądź tytułów, ustają z wejściem w wykonanie niniejszej ustawy.

Art. 48.

Skoro zawakuje posada nauczycielska, winna rada szkolna miejscowa bezzwłocznie zawiadomić o tem radę okręgową, która zajmie się rozpisaniem konkursu.

Obwieszczenie konkursowe należy umieścić w dzienniku urzędowym a niemniej w jednym z czasopism szkolnych, jeżeli rada szkolna okręgową uzna to potrzebnem.

W konkursie należy:

- a) Wyrazić miejsce i kategorię posady, połączone z nią korzyści, jakoć uzdolnienia wymaganego, a oraz władzę szkolną, do której ma się wnosić podania,
- b) oznaczyć termin miesięczny przynajmniej, licząc od pierwszego umieszczenia konkursu w dzienniku urzędowym,
- c) oznajmić, że kandydaci, będący już w służbie, powinni podania swe wnosić za pośrednictwem swych przełożonych do rady szkolnej okręgowej, i że podań spóźnionych lub nieopatrzonych w potrzebne dowody, nie będzie się uwzględniać.

Art. 49.

Rada szkolna okręgowa zbiera wszystkie podania, odrzuca wprost niezaopatrzone w potrzebne dowody lub wniesione przez kandydatów, przeciw którym świadczą udowodnione postęпки niemoralne, lub czyny narażające ich na usunięcie z posady mianowanego już nauczyciela, a resztę podań udziela wykonawcom prawa prezenty do wyboru wymieniając trzech takich, których ze swej strony uzna za najdogodniejszych na opróżnioną posadę. Jeżeliby się o jaką posadę niezgłosiło 3 nawet kandydatów uzdolnionych, należy się odnieść do Rady szkolnej krajowej z zapytaniem, czy można przystąpić do prezentowania nauczyciela, czy przeciwnie nowy rozpisać konkurs.

Art. 50.

Listę kandydatów wraz z ich podaniami i dokumentami odsyła Rada szkolna okręgowa do tych, którzy mają prawo prezentowania, a zatem w myśl art. 47. alin. 1. do gminy iub Rady szkolnej miejscowej.

Art. 51.

Gmina, Rada szkolna miejscowa lub pojedyncze osoby, mające prawo prezentowania, powinny najdalej w 4 tygodnie zwrócić owe podania wraz z prezentą Radzie szkolnej okręgowej, która akta te przesyła Radzie szkolnej krajowej.

Art. 52.

Rada szkolna krajowa zamianuje przedstawionego kandydata, jeżeli nie ma przeciw niemu nic do zarzucenia, wyda mu patent nominacyjny i poleci równocześnie, aby nowo mianowany nauczyciel lub pomocnik wykonał przysięgę przed delegatem Rady szkolnej okręgowej według przepisanej roty, i aby mu wypłacano należność.

Przewodniczący zaś Rady szkolnej miejscowej lub jego zastępca wprowadzi go do szkoły.

Jeżeli zaś Rada szkolna krajowa uzna, że dokonany wybór nie jest odpowiedni, w takim razie zwróci dotyczące akta Radzie szkolnej okręgowej z przytoczeniem powodów, dla których przedstawionemu odmawia nominacji i wezwie Radę szkolną okręgową, by zażądała przedstawienia godniejszego kandydata z pośród ubiegających się. Gdy powtórnie czy to ten sam, czy też inny mniej uzdolniony na tę posadę zostanie przedstawiony natenczas Rada szkolna krajowa zamianuje jedne-

go z trzech poleconych przez Radę szkolną okręgową,

Art. 53.

Jeżeli mający prawo prezentowania nie oświadczy się w terminie przepisany (art. 51.) może Rada szkolna krajowa na przedstawienie okręgowej zamianować i bez prezenty jednego z kandydatów.

Art. 54.

Każde mianowanie nauczyciela lub pomocnika, dokonane w sposób powyższy, jest stałem. Nie wyklucza to przecieży możliwości przenoszenia nauczycieli ze względów służbowych na inne posady.

Art. 55.

Nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych mianuje Rada szkolna okręgowa w opisany powyżej sposób, lecz bez poprzedniego rozpisania konkursu. Tak samo mianuje nauczycielki robót ręcznych tam, gdzie albo nie ma osobnej szkoły żeńskiej, albo ją powierzono osobom płci męskiej i przedstawia do potwierdzenia Rady szkolnej krajowej.

Bez konkursu również przyznaje się nauczycielom cc 5 lat dodatki do płacy i posuwa się ich na wyższe stopnie płacy w szkołach tej samej kategorii.

T y t u ł V.

O płacach nauczycieli i innych służbowych korzyściach.

Art. 56.

Roczne płace nauczycieli przy szkołach ludowych różnej kategorii będą następujące :

- a) przy szkołach wydziałowych samoistnych i w wyższych trzech klasach szkół tych, połączonych z elementarnymi 700 i 800 zlr.;
- b) w niższych klasach szkół tych i przy szkołach elementarnych o czterech lub więcej nauczycielach 500 i 600 zlr.;
- c) przy szkołach elementarnych o 3 lub 2 nauczycielach 400 i 500 zlr. a
- d) przy wszystkich innych szkołach ludowych 300 zlr.

Art. 57.

Przy parzystej liczbie stałych posad otrzymuje połowa, przy nieparzystej większa połowa wyższą a reszta niższą płacę.

Art. 58.

Oprócz powyższej płacy będzie Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rad okręgowych przyznawać nauczycielom za każde pięć lat nienaganej przy publicznych szkołach ludowych służby osobny dodatek pięcioletni, który dla nauczycieli w art. 56. pod a) i b) wymienionych ustanawia się 50, dla nauczycieli pod c) tego art. na 30 a dla reszty na 20 złr.

Przyznawanie dodatku pięcioletniego powtarza się tylko do lat 30 służby na posadzie rzeczywistego nauczyciela, a wymierza się według tej kategorii, do której należy nauczyciel w ostatnim roku pięciolecia, za które dodatek ma się przyznać.

Art. 59.

Dyrektor szkoły wydziałowej 8 klasowej pobiera oprócz stałej płacy nauczycielskiej 200, nauczyciel dyrygujący przy szkole wydziałowej samostnej lub przy elementarnej o 4 przynajmniej nauczycielach 100, a przy szkole o 3 lub 2 nauczycielach 50 złr. rocznie za swe urządowanie. Dodatek ten wlicza się tylko rzeczywistym dyrektorom przy wymierzaniu emerytury.

Art. 60.

Każda szkoła ludowa w której nauka religii wymaga 17 przynajmniej godzin tygodniowo, będzie miała osobnego katechetę.

Rada szkolna krajowa wyznaczy mu stosownie do zajęć jego płacę roczną 300—500 złr.

Art. 61.

Płaca pomocnika nauczycielskiego bądź stale, bądź tymczasowo umieszczonego wynosi 6% przeciętnej płacy nauczyciela rzeczywistego szkoły, przy której pomocnik pełni służbę.

Płacę pomocnika zawiadującego stale szkołą filialną ustanawia się na 200 złr. rocznie.

Art. 62.

Każdemu dyrektorowi, nauczycielowi dyregującemu, tudzież nauczycielom przy szkołach jednoklasowych i filialnych, należy się wolne pomieszkanie o ile możliwości, w budynku szkolnym, a składa-

jące się dla pierwszego z 3 pokoi, a dla reszty z 2 pokoi prócz kuchni i spiżarni.

W braku pomieszkania należy się im wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy rada szkolna okręgowa w każdym szczególnym wypadku.

Art. 63.

Płaca nauczycielek wymierza się według tej samej skali, jak płaca nauczycieli, lecz z potrąceniem 20%.

Art. 64.

Nauczyciele przybrani i nauczycielki robót ręcznych będą pobierać stałe wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy rada szkolna okręgowa w każdym szczególnym wypadku.

Art. 65.

Nauczycielom i pomocnikom tak rzeczywistym jak i tymczasowym nie wolno przyjmować takich zajęć pobocznych, któreby uwłaczały ich stanowi lub czyniły uszczerbek ich obowiązkom służbowym.

Przepis ten obowiązuje i nauczycielki.

Organistwo, dziakowstwo, pisarstwo gminne i pokątne, a niemniej udzielanie korepetycyj szkolnych są bezwarunkowo wzbronione.

Rada szkolna okręgowa wyznaczy przekraczającym ten zakaz termin sześciotygodniowy, w którym mają albo porzucić zatrudnienie wzbronione, albo ustąpić z posady.

Art. 66.

Czysty dochód z ogrodu, pól ornych, łąk, pastwisk i innych gruntów przydanych do szkoły, wykazany według zasad katastralnych, wlicza się po straceniu podatku gruntowego wraz z dodatkami do płacy nauczyciela. Zanim będzie oszacowanie katastralne, ma rada szkolna okręgowa przy zakładaniu szkół lub przeistaczaniu ich w etatowe obliczać te dochody według orzeczenia znawców.

Art. 67.

Pensye nauczycieli i dyrektorów wraz z dodatkami wypłaca się z góry, emerytura zaś z dołu.

T y t u ł VI.

O karach dyscyplinarnych i wydalaniu ze służby.

Art. 68.

Nauczyciela wykraczającego w czemkolwiek przeciw swym obowiązkom skarci sam dyrektor

szkoły ustnie a w ważniejszych wypadkach rada szkolna okręgowa pisemnie, przyczem należy mu wskazać następstwa, na jakieby się naraził powtór-
nem przewinieniem. Rada zaś szkolna krajowa karze wykraczających nauczycieli według okolicz-
ności w drodze dyscyplinarnej.

Kary dyscyplinarne są następujące :

- a) nagana ;
- b) odjęcie dyrekcyi lub przeniesienie na inną posadę i
- c) zupełne oddalenie od służby.

Art. 70.

Naganę należy dawać na piśmie z groźbą użycia surowszych środków w razie nowej przewiny. Po upływie 3 lat dobrego zachowania się nauczy-
ciela traci dana mu nagana prawną doniosłość swoje.

Art. 71.

Za karę można również usunąć nauczyciela od dyrekcyi lub z posady dyrygującego, a tem samem zaliczyć go w poczet zwykłych nauczy-
cieli.

Art. 72.

Tak w tym wypadku, jak niemniej w razie przeniesienia za karę na inną posadę należy ozna-
czyć w wyroku stopień, jaki ma zająć skazany w etacie szkoły, do której go przeniesiono.

Art. 73.

Zanim zapadnie wyrok w sprawie dyscypli-
narnej, należy zbadać dokładnie istotę czynu, co uskuteczni albo rada szkolna okręgowa, czy to z własnej inicjatywy, czy też z polecenia rady szkolnej krajowej, albo dydelegowana przez osta-
tnią komisya śledcza.

Sprawdzoną istotę czynu należy przedstawić obżałowanemu.

Tłumaczenie się jego ustne ma się wciągnąć do protokołu, a gdyby je podał na piśmie, załą-
czyć do aktów.

Jeżeli tłumaczenie się to będzie uznane do-
statecznem, należy go uwiadomić na piśmie, że jest niewinnym co do zarzuconego mu prze-
stępstwa.

Art. 74.

W sprawach dyscyplinarnych dyrektorów sta-
łych i prowizorycznych tudzież nauczycieli i po-
mocników rzeczywistych, a niemniej w sprawach

dotyczących przyznania, odroczenia lub odmówienia dodatków pięcioletnich orzeka rada szkolna krajowa.

Wszelkie zaś sprawy dyscyplinarne nauczycieli i pomocników tymczasowych należą do zakresu rad szkolnych okręgowych.

Art. 75.

Na zupełne usunięcie z posady skazać można tylko nauczyciela, który mimo poprzedniego w drodze dyscyplinarnej ukarania dopuścił się ponownie opieszałości w służbie lub zaniedbywania swych obowiązków.

Art. 76.

Nauczyciela skazanego sądownie na karę połączoną z utratą prawa obieralności do reprezentacji gminnej usunie rada szkolna krajowa z posady bez śledztwa dyscyplinarnego.

Art. 77.

Gdyby tego wymagała powaga stanu nauczycielskiego, może rada szkolna krajowa odjąć obwinionemu nauczycielowi podczas śledztwa dyscyplinarnego urządowanie i płacę.

Również należy postąpić, jeżeli nauczyciel jest w śledztwie karnem o zbrodnię lub przestępstwo hańbiące.

Odwołanie się przeciw temu postanowieniu nie wstrzymuje wykonania.

Art. 78.

W ciągu takiego odjęcia urządowania wyznacza się nauczycielowi na utrzymanie $\frac{1}{3}$ do $\frac{2}{3}$ płacy przedtem pobieranej, przy czem należy uwzględnić stosunki jego rodzinne i lata służby. Uniewinnionemu ma się zwrócić cała niewypłacona należność.

T y t u ł VII.

O pensjonowaniu i emeryturze nauczycieli i o zaopatrywaniu wdów i sierót po nauczycielach.

Art. 79.

Nauczyciela można spensjonować na jego własną prośbę lub z urzędu, jeżeli po nienagannej służbie dla podeszłego wieku, ciężkich ułomności fizycznych lub umysłowych, albo też z innych powodów ważnych okaże się niezdolnym do dalszego pełnienia swych obowiązków.

Art. 80.

Dobrowolne zrzeczenie się posady lub samowolne jej opuszczenie pozbawia prawa do emerytury.

Art. 81.

Z końcem jedynie roku lub kursu szkolnego można dobrowolnie zrzec się posady lub pójść na pensję, wyjąwszy, gdyby rada szkolna krajowa w szczególnych wypadkach osobnem pozwoleniem zarządziła inaczej.

W tym samym czasie ma się odbyć oddawanie budynków i gruntów należących do uposażenia szkoły.

Co do pożytków nie zebranych z pól i ogrodu należy postąpić jak w razie śmierci nauczyciela (art. 90).

Art. 82.

Stale umieszczeni nauczyciele, nauczycielki, i pomocnicy mają prawo do emerytury, a wdowy i sieroty po nauczycielach i pomocnikach prawo do zaopatrzenia.

Art. 83.

Wymiar emerytury zależy z jednej strony od wysokości płacy, a z drugiej od lat służby. Co do pierwszego będzie skalą płacy wraz z wszystkimi dodatkami pięcioletnimi, które nauczyciel pobierał w chwili spensjonowania. Co do drugich policzy mu się wszystkie lata strawione przy szkołach etatowych poczynając od pierwszego mianowania na posadę rzeczywistego nauczyciela lub pomocnika.

Przerwa w służbie, zasza bez winy nauczyciela, nie pozbawia go prawa policzenia lat przedtem wysłużonych.

Art. 84.

Nauczyciel lub pomocnik rzeczywisty, który niewysłużył lat jeszcze 10, nie ma prawa do emerytury, i dla tego otrzyma jedynie odprawę, równającą się półtorarocznej należitości, obliczonej według artykułu poprzedniego. Po wysłużonych 10 latach dostaje emeryt $\frac{1}{4}$ a za każdy rok dalszy jeszcze $\frac{1}{40}$ część należitości, obliczonej jak wyżej.

Art. 85.

Wdowy i sieroty po nauczycielach i pomocnikach rzeczywistych mają wtedy tylko prawo do zaopatrzenia, jeżeli ich mężowie lub ojcowie mieli prawo do emerytury.

Wdowy przeto i sieroty po nauczycielach lub pomocnikach, którzy nie wysłużyli jeszcze lat 10,

dostaną tytułem odprawy $\frac{1}{4}$ część, a jeżeli wdowa ma dzieci, otrzyma połowę należyłości męża, obliczonej według art. 84.

Art. 86.

Wdowie po nauczycielu, który służył lat 10, lub więcej należy się roczna pensya wynosząca $\frac{1}{3}$ część płacy jego ostatniej, o ile takowa miała się liczyć przy wymiarze emerytury.

Jeżeli zaś małżeństwo było zawarte już po spensjonowaniu nauczyciela lub z winy żony nastąpił rozwód sądowy, nie ma wdowa prawa do zaopatrzenia.

W razie ponownego małżeństwa może sobie wdowa albo zastrzedz pensję na wypadek powtórnego owdowienia, albo żądać tytułem odprawy wypłaty dwuletniej pensyi swojej.

Art. 87.

Wdowa mająca prawo do pensyi otrzyma na każde po zmarłym mężu pozostałe dziecko dodatek na wychowanie, który tak należy wymierzać, aby pensya wdowy wraz z wszystkimi dodatkami nie przewyższała połowy ostatniej płacy męża.

Dodatek na wychowanie ustaje, gdy dziecko skończy lat 20 lub inne dostanie utrzymanie,

Art. 88.

Jeżeli żona zmarłego nauczyciela także już nie żyje, lub według art. 86. nie ma prawa do zaopatrzenia, wówczas należy się dzieciom zmarłego, które nie skończyły jeszcze lat 20, i nie mają innego utrzymania, zasiłek na wychowanie, obliczony według tego, czy wdowie dostałaby się w myśl art. 85. tylko odprawa, czy też w myśl art. 86. zaopatrzenie.

W pierwszym wypadku dostają dzieci taką samą odprawę, a w drugim pobierają corocznie $\frac{1}{6}$ część ostatniej płacy ojca według wymiaru art. 83.

Udzielanie tego zasiłku ustaje wtedy dopiero, gdy już nie ma ani jednego w inny sposób nie zaopatrzonego dziecka, które nie doszło lat 20.

Art. 89.

Jeżeli wdowa po nauczycielu pójdzie ponownie za mąż, dostają dzieci zamiast dodatku na wychowanie zaopatrzenie według wymiaru art. 88.

Art. 90.

Wdowa i sieroty po nauczycielu zmarłym w czynnej służbie zatrzymują przez kwartał jeszcze

pomieszkaniu jego, lub dostają najbliższą ratę pobieranej przezeń spłaty za pomieszkanie.

Jeżeli do uposażenia szkoły należą grunta, dostają się pożytki z nich spadkobiercom zmarłego w czynnej służbie nauczyciela wtedy jedynie, gdy śmierć zaszła między 1. czerwca a 31. października. W każdym innym czasie należy im się tylko zwrot nakładów na uprawę poczynionych.

Art. 91.

Jeżeli ostatnia płaca nauczyciela wraz z dodatkami pięcioletnimi nie przenosi 600 złr. a spadek nie wystarcza na opędzenie kosztów choroby i potrzeby, należy się spadkobiercom $\frac{1}{4}$ część owej płacy jako kwartał pośmiertny.

Art. 92.

Nauczyciele, którzy z powodu przeistoczenia dotychczasowych szkół w etatowe utracą swe posady, a niemniej ich wdowy i sieroty mają prawo do takich jedynie zapomóg, jakie się im należą według ustaw dotąd obowiązujących.

Staraniem będzie władz szkolnych, aby umieszczać takich nauczycieli tymczasowo przy szkołach nieetatowych i filialnych.

Art. 93.

Nauczycieli dotychczasowi, którzy po przeistoczeniu teraźniejszych szkół w etatowe przejdą na nowy etat, uważać się będą pod względem prawa do emerytury i zaopatrzenia ich wdów i sierot z funduszu emerytalnego tak zupełnie, jak gdyby rozpoczęli służbę dopiero z tem przejściem na nowy etat.

Art. 94.

Celem uzyskania środków na emerytury dla nauczycieli szkół ludowych i na zaopatrywanie wdów i sierót po nich pozostałych, utworzy się osobny fundusz emerytalny, do którego będą wpływać:

- a) dochód z majątku zakładowego;
- b) stały dodatek z funduszu szkolnego krajowego udzielany corocznie w myśl art. 34;
- c) oszczędzone kwoty, pozostające przy zamknięciu corocznych rachunków funduszu szkolnego krajowego;
- d) zapisy i darowizny na ten cel przeznaczone;
- e) część podatku szkolnego, osobną ustawą na to przeznaczona;

- f) stałe wkładki samych nauczycieli, które po pierwszym roku po zamianowaniu wynoszą $\frac{1}{3}$ część otrzymanej płacy a przy każdym podwyższeniu płacy $\frac{1}{3}$ część nadwyżki, z reszty zaś 5% od rocznej płacy, i
- g) dodatki od gmin w myśl art. 96.

Art. 95.

Zarząd funduszu emerytalnego należy do rady szkolnej krajowej, która wyda szczegółowe instrukcje o wybieraniu należytości funduszowych, o ich obrocie.

Zarząd winien zbierającym się co 3 lata krajowym konferencyom nauczycielskim przedkładać wykaz stanu majątkowego i obrotu funduszu emerytalnego, i ogłasza co roku zamknięcie rachunków.

Art. 96.

Dochody funduszu emerytalnego należy przede wszystkim obracać na wydatki bieżące, do których fundusz ten w myśl niniejszej ustawy jest obowiązany, a z resztą kapitalizować je i wcielać do majątku zakładowego.

Art. 97.

Jeżeli dochody bieżące z wyjątkiem wymienionych pod d. i f. art. 94. pozwolą na to, może rada szkolna krajowa policzyć wyjątkowo nauczycielom w art. 93. wzmiankowanym dawniejsze lata służby w części lub w całości.

Art. 98.

Wymiar większej niż przepisuje art. 93. emerytury może wtedy jedynie nastąpić, jeżeli gminy szkolne, którym służył nauczyciel, nie zdołają z własnych funduszy opędzić tej nadwyżki.

W przeciwnym razie należy zmusić gminy aby w stosunku do lat służby, które nauczyciel w każdej z nich spędził bądź przed, bądź po przestoczeniu szkół, zwracały funduszowi emerytalnemu każdorazową nadwyżkę tego rodzaju, lub spłaciły ryczałtowo całą sumę, której wysokość oznaczy zarząd tego funduszu w każdym szczególnym wypadku.

Spłacić można od razu lub ratami, jakie oznaczy zarząd funduszu.

Art. 99.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie równocześnie z ustawą o podatku szkolnym, wszelkie zaś dotychczasowe przepisy i rozporządzenia, dotyczące stosunków przez nią określonych, nie obowiązują już nadal.

Art. 100.

Wprowadzenie tej ustawy poleca się Ministrowi oświaty.

We Lwowie dnia 8 listopada 1872

Czerkawski.
Małecki.
Zygmunt Sawczyński.
St. Tarnowski.
J. Szujski.
Z. Mayer.
Józef Jasiński.
Smarzewski.
Wereszezyński.
A. Sapiecha.
L. Chrzanowski.
J. Kirchmayer.
Józef Baum.
Garbaczyński.
Bodnar.
Jasiński Aleksander.
Szemelouski.
Dąbrowski.
Szeptycki.
Bogdanowicz.
Wolański Mikołaj.
Zawadowski.
Eust. Ryłski.
August Łoś.
Wesołowski.
Bartoszewski.
Piotrowski.
Gross.
Hoszard.
Weismann.
Hoppen.
Smolka.
L. Wolski.
